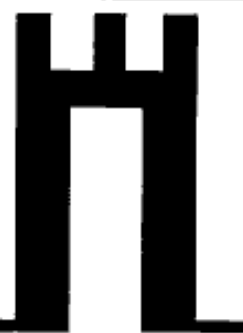

hlásk

ročník VII, 1996, č. 1

August Sedláček - 70. výročí úmrtí

Před 70. lety, dne 15. ledna 1926, skonal slavný učenec, prof. PhDr. August Sedláček. V neděli 17. ledna byla rakev s jeho tělem, slavnostně vyzdobená, vystavena v síni písecké radnice. Kolem stála čestná stráž Sokolů, legionářů a členů Dělnické tělovýchovné jednoty. Odpovědně se se slavným mužem historické vědy přišli rozloučit zástupci presidenta republiky, státu, školství, vědeckých korporací, důstojnického sboru, úřadů a podobně. Nad rakví promluvil zástupce ministerstva školství a národní osvěty ministerský rada Jan Dvořák, který zdůraznil, že životní dílo nebožtíkovo bude vždy vzpomínáno v celém národě s láskou, vděčností a obdivem. Po něm promluvil zástupce Karlovy univerzity a Královské společnosti nauk prof. dr. V. Novotný, který mimo jiné pravil: "S Augustem Sedláčkem odchází jeden z posledních, ale také největších členů té generace, která se těsně připíná k tradici velkých buditelů národních. Možná o něm říci to, co bylo řečeno o Palackém; že vše, co napsal, bylo cenné. A má-li jméno Sedláčkovo býti počítáno s největšími jmény dějinnými vůbec, tedy není to jen ohromný rozsah jeho práce, ale i vnitřní její cena. Podjímal se úkolů namnoze nových, kde musel sám klesati cestu, celé práci přišti dáváje nový směr". Zástupce České akademie prof. PhDr. J. Pekař mimo jiné řekl, že Sedláčkovu životní dráhu pomáhaly budovat láska, energie a kázeň. Láska Sedláčkova jako většina našich národních velíkanů 19. století kotvila svými kořeny hluboko v romantismu minulosti. Staré hrady jako pomníky zapadlé české slávy vzkřísil k novému životu a představil veřejnosti tehdejší stav panský a rytířský a obraz národního života, aby z minulosti byla čerpána odvaha pro přítomnost a budoucnost. Energii a kázeň vytvořil dílo, z něhož se mnoho naučila generace nynější a naučí se i příští. Po dr. Pekařovi promluvil ještě dr. B. Mendl za Státní historický ústav v Praze a starosta J. Florian za město Tábor.

Smuteční obřady zahájil pěvecký spolek Hlahol mužským sborem "Z osudu rukou". Za zvuků fanfár legionářské hudby byla rakev snesena do skleněného pohřebního vozu, kolem něž vytvořili špalír Sokolové, legionáři, členové DTJ a hasiči. Smuteční průvod se ubíral ulicemi Písku do děkanského chrámu. V čele průvodu neseny nádherné věnce, věnované presidentem

republiky, Českou akademií, městem Pískem a j. Na poslední cestě Pískem doprovodili zesnulého mimo jiné kanovník budějovické kapituly dr. A. Mráz, blatenský děkan Msgr. J. P. Hille, za presidentskou kancelář dr. J. Říha, min. rada J. Dvořák za ministerstvo školství a nář. osvěty, za Českou akademii a Historický klub prof. dr. J. Pekař, za Karlovu univerzitu, Král. společnost nauk, Historický spolek a Spolek přátel starožitností českých prof. dr. V. Novotný a dr. J. V. Šimák, za Státní hist. ústav dr. B. Mendl, za archiv min. vnitra dr. F. Roubík, za Vysokou školu technickou v Praze dr. A. Ausobský, za Spolek českých spisovatelů Máj F. Sekanina, za výbor Čs. obce sokolské JUDr. J. Burg-hauser, za Klub čs. turistů v Praze J. Pacovský, za Jednotu čs. novinářů a za spolek "Prácheň" dr. J. Malý, za nakladatelství Hradů a zámků B. Šimáček, starosta Sedláčkova rodného města Mladé Vožice J. Dufek, zástupci měst Č. Budějovic, Tábora, Vodňan, Volyně, Protivína, Mirotic, Březnice a j., učitelských jednot, Ústředního spolku čs. profesorů, škol, úřadů, politických stran a dalších.

Po smutečních obřadech a pietní řeči píseckého děkana A. Svobody v děkanském chrámu ubíral se průvod na hřbitov u sv. Trojice, kde za rodiště zesnulého nad hrobem promluvil dr. B. Málek a položil k jeho hrobu kamének z hradu Šelenberku, v jehož stínu prožil Sedláček své mládí. Po něm se ujal závěrečného slova starosta města Písku M. Brandeys, který mimo jiné vyzdvihl, že August Sedláček již jako student píseckého gymnasia pátral po zápisech o starých hradech a tvrzích v Čechách a své tehdejší poznatky zapsal r. 1859 do třinácti sešitů, z nichž každý obsahoval jeden kraj. Základy pozdějšího monumentálního díla byly tedy položeny v Písku, kam se posléze r. 1899 Sedláček zase vrátil, jsa již zproštěn učitelských povinností, aby se tu opět věnoval své vědecké činnosti. V Písku srovnal městský archiv, byl píseckým kronikářem a sepsal třídílné Dějiny města Písku, kteréžto dílo je chloubou města. Po starostově projevu zapěl Hlahol "Kde domov můj" a rakev byla uložena do země.

Vdově po zemřelém a obci písecké bylo zasláno mnoho soustrastných projevů. Tak např. Alois Jirásek telegrafoval: Upřímně želim s Vámi odchodu Aug. Sed-

láčka, velkého pracovníka a badatele, šlechtemého člověka. Spisovatel K. V. Rais zakončil svůj soustrastný dopis takto: Poutník, putující vlastí, a každý její milovník bude vzpomínkami zalétati k Vašemu městu a k drahému hrobu dr. Aug. Sedláčka. Ministr školství dr. J. Srdínko: Ztrácíme vynikajícího vědeckého pracovníka, nejlepšího pěstitele domácího místopisu a rodopisu, vzorného ochránce starých památek, muže vzácného buditeleského charakteru a nezištného vlastence. Ministerstvo s povděkem vzpomíná vzácného daru, jehož se mu dostalo od zesnulého šlechtemého odkazem cenné knihovny a vědecké pozůstalosti pro St. historický ústav. Vyšehradský kanovník E. Šittler napsal, že měl-li by někdo být uložen ve vyšehradském Slavíně, byl by to jistě drahý zesnulý. Třeboňský archivář F. Mareš se omluvil, že mu vysoký věk nedovolil účastnit se pohřbu. Další projevy soustrasti zaslali mimo jiné: profesor Karlovy univerzity dr. J. Šusta, českokrumlovský archivář H. Gross, za předsednictvo poslanecké sněmovny J. Malypetr, za právnickou fakultu university Komenského v Bratislavě dr. K. Laštovka, za Zemský archiv v Brně dr. J. Šebánek, ministerský předseda Švehla, B. Klostermannová, dr.

J. Guth-Jarkovský, župní notář ve Zvolenu F. Procházka, historik F. M. Bartoš, spolek Svatobor, Národní rada čs., akademický senát vysoké školy technické v Praze, Masarykova univerzita v Brně, univerzitní knihovna v Praze, archivní škola v Praze, Společnost přátel starožitností českých, Moravský zemský archiv, Státní archiv zemědělský, Zemská školní rada v Praze, Masarykova akademie práce, Vědecký ústav vojenský, Archiv hl. m. Prahy, Archiv min. vnitra, Muzeum hl. m. Prahy, krajan-ský spolek Prácheň, muzejní spolky v Čáslavi, Březnici a Rakovníku, Sdružení pro povznesení znalosti památek, gymnasia v Rokycanech a v Příbrami, reálka v Č. Budějovicích, Písecká jednota Orla čs., městské rady v Praze, Blatné, Březnici, Č. Budějovicích, Plzni, Kladně, Něm. Brodě, Čáslavi, Domažlicích, Pardubicích, Bělé p. B., Jindř. Hradci, Chrudími, Klatovech, Č. Krumlově, Rychnově n. K., Mirovicích, Pacově, Pelhřimově, Rokycanech, Volyni, Rožmitále p. T., Strakonících, Sušici, Týně n. V. a přemnozí další ctitelé a přátelé zesnulého vědce. (Zpracováno podle Otavanu IX, číslo 7 - 9, Písek, 6. února 1926).

P. Rožmberský

Addenda k městskému opevnění v Horažďovicích

V prosinci 1994 až březnu 1995, tedy právě v době, kdy J. Smitka zpracovával podnětné výsledky svých archivních zjištění o horažďovické fortifikaci (Smitka 1995), prováděli pracovníci oddělení záchraných archeologických výzkumů Západočeského muzea v Plzni výzkum, vyvolaný plynofikací města Horažďovic (Nováček 1995). Jedna z větví plynovodu procházela také Pražskou branou, a to v celém exponovaném úseku terénem nezničeným staršími výkopy: dokumentace rýhy tak poskytla další rozšiřující informace o patrně nejdůležitější poznané městské bráně 13. století v Čechách (Razím 1986; 1987)

Rýha prořala celou stratigrafii včetně povrchu geologického podloží a 6 zdí uvnitř předbrání a v předpolí brány (obr. 1). Nejspodnější vrstva - tmavě šedá jílovitá hlina s pískem a větším množstvím valounů (vrstva 2 na obr. 2), jejíž povrch spočíval v hloubce 45 - 60 cm pod dnešním povrchem, obsahovala ojedinělé zlomky keramiky rámcově ze 13. století. Tato vrstva pokračovala souvisle (jen s krátkým přerušením) až na severní okraj náměstí, kde na ni v témže výškovém horizontu navazovala nejnižší úroveň štětování. Zatímco vrstvu 2 můžeme spolehlivě označit za pozůstatek rozbláceného povrchu nejstarší úrovně ulice, nedatované nadložní souvrství má spíše charakter jílovitých a šterkopískových navážek.

Nejjihnější dvojice zdí (č. 13 a 15) byla zachycena v prostoru předbrání. Zdi se shodovaly materiálem (lomový kámen na žlutou písčitou maltu), severnější zeď, předsunutá celou šířkou před líc parkánové zdi, byla asi o 10 cm širší než jižní (tj. přibližně 50 cm). Zdi, obě v horní části velmi rozvolněné až destruované, vymezovaly 3 m dlouhý zahloubený prostor již dříve nalezené šachtice. Zprávu o ni podal K. Němec (1936, 35), spolu

s domněnkou, že asi 150 cm hluboký objekt s dlážděným dnem sloužil jako šachta na protizávaží padacího mostu. Údaj o hloubce se ověřit nepodařilo; z jedolité výplně (tmavě šedá, měkká písčitá hlina bez kamenů - vrstva 14) byly získány ojedinělé zlomky keramiky 15. (?) - 17. století, neumožňující přesnější datování zániku šachtice.

S mostem souvisela rovněž zeď č. 17 z lomového kamene, spojovaného velmi kvalitní bílou vápennou maltou. Šířka této pečlivě lícované zdi činila 72 cm, její rovná koruna spočívala 20 cm pod současným povrchem. Jedná se nepochybně o jižní zeď kamenného mostu, případně o samostatný pilíř, na který padací most dose- dal. Oproti obezdění šachty se zdá být dílem jiné, pravděpodobně mladší stavební etapy - nasvědčuje tomu předpokládaný rozdíl ve výšce korun obou zdí a v charakteru zdiva i stratigrafické souvislosti.

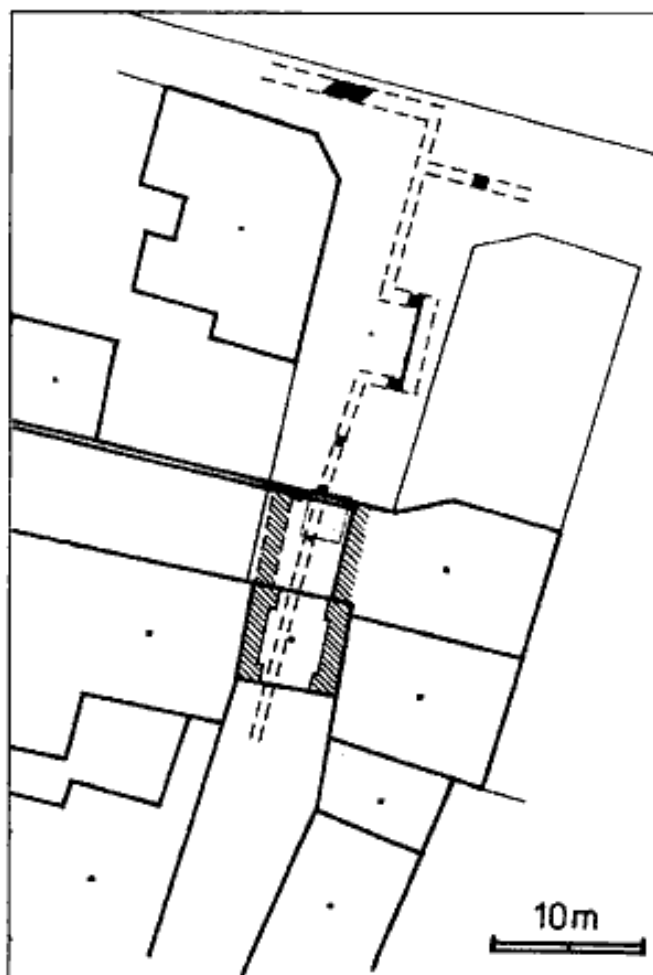
V severním pokračování rýhy byly dokumentovány mohutné novověké nebo recentní navážky, uložené v nápadném jižním sklonu. S ohledem na plán publikovaný J. Smitkou se zřejmě takto projevuje zásyp mostního oblouku po sejmutí mostovky.

Odskok rýhy k východu zachytil část východní kamenné bočnice mostu s vrcholem druhotně zazděného oblouku. Na řezu bočnicí byl na vnitřním lici zřetelný ústupek, na němž původně spočívaly nosné trámy mostovky. Ostatní terénní zjištění, týkající se mostu a barbakánu, odpovídají situaci, zakreslené na plánu z počátku 19. století a potvrzují tak jeho věrohodnost. Jedinou výjimkou byl rozdíl v šířce severozápadní zdi barbakánu - plán uvádí cca 1 m, zatímco výkopem odhalená základová partie dosahovala šířky 2,25 m. K datování předsunutého opevnění výzkum neposkytl žádné opory.

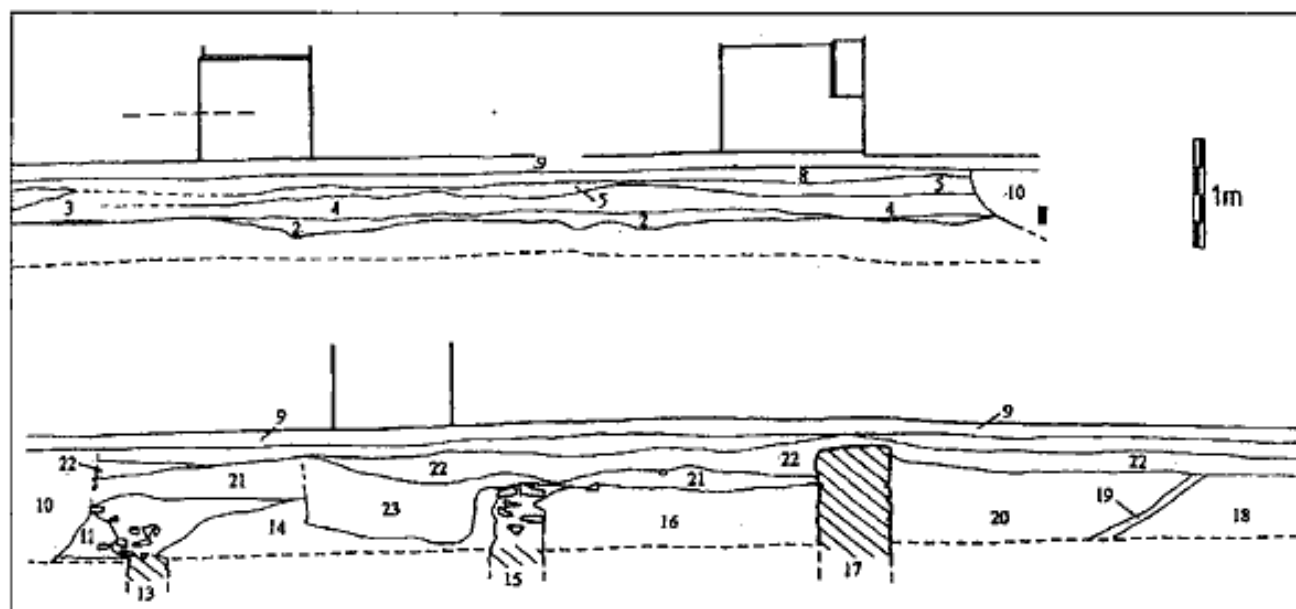
Výsledky výzkumu umožňují korekci dosavadních vědomostí o Pražské bráně ve dvou bodech: 1. Niveleta povrchu, odpovídajícího vzniku brány nebo době o něco málo pozdější, se nachází v hloubce 45 - 60 cm pod současným povrchem, tedy o více než 1 m níže, než jak ji rekonstruoval V. Razím (1986, 267; 1987, 472). I bez jednoznačného důkazu, jakým by byla sondáž k základům objektu, se tedy zdá, že bude nutno předpokládat poněkud odlišné původní proporce průjezdových portálů. 2. Zděná šachta v předbraní nenasvědčuje tomu, že by byla používána ke spouštění závaží. Značná velikost objektu, typické předsunutí jeho severní zdi před průčelí předbraní (o 85 cm) a konečně i shoda délky šachty s předpokládaným rozpětím padacího mostu, to vše nasvědčuje použití méně obvyklého, kolébkového typu padacího mostu, doloženého na některých hradech doby Václava IV. (Durdík 1995, 138). Kladkový mechanismus, částečně zachovaný in situ (Razím 1987, 473), je tedy ve vztahu k tomuto technickému řešení nejspíše až druhotný. Jeho osazení bylo zřejmě spojeno se zasypáním šachty a s nahrazením původního nižšího pilíře (či příčné mostní zdi) objektem novým.

Literatura a prameny: Durdík, T. 1995: Encyklopedie českých hradů. Praha; Němec, K. 1936: Dějiny města Horažďovic. Horažďovice; Nováček, K. 1995: Horažďovice - nálezořá zpráva o záchranném archeologickém výzkumu při plynofikaci města, rkp. uloř. v archivu OZAV ZČM, řj.235/95; Razím, V. 1986: Raně gotická fortifikace města Horažďovic, Památky a přiroda 11, 261 - 269. Praha; Razím, V. 1987: Z opravy Pražské brány v Horažďovicích, Památky a přiroda 12, 472 - 473; Smitka, J. 1995: Nové poznatky k fortifikaci města Horažďovic, Příloha Hlásky II, 27 - 32. Plzeň.

K. Nováček

Horažďovice, situace Pražské brány s vyznačením průběhu rýhy pro plynovod (čárkované), zjištěných úseků zdi (černě) a rekonstrukci půdorysu šachty pro padací most (tečkovaný obrys)

Horažďovice, část zjednodušeného západního profilu plynovodní rýhy (šrafované reliktory zdi, černě beton)

Malechov a Výrov

Vsi Malechov a Výrov, oddělené řekou Úhlavou, se rozkládají asi 3,5 km jihozápadně od Švihova (okr. Klatovy). Jak v levobřežním Malechově, tak i v pravobřežním Výrově existovala panská sídla, která se však do dnešní doby nedochovala. Tento příspěvek shrnuje písemné zprávy o obou lokalitách a na základě indikačních skic stabilního katastru a povrchového průzkumu se pokusí o lokalizaci a klasifikaci jak malechovského, tak i výrovského sídla.

Kratší trvání mělo sídlo ve Výrově. S predikátem "z Výrova" se setkáváme poměrně pozdě, až v roce 1391, kdy v písemných pramenech vystupuje jako svědek Jindřich z Výrova, naposledy v téže úloze zaznamenaný roku 1409 (Sedláček 1893, 55; Profous - Svoboda 1957, 661). Dvanáct let předtím, než se s Výrovem v predikátu seznamujeme poprvé, byl sepsán berní rejstřík Plzeňského kraje (Emler 1876). V neúplném rejstříku není Výrov uveden a byl patrně vynechán omylem. Je jen velmi málo pravděpodobné, že by Výrov tehdy ještě neexistoval. Synem Jindřicha z Výrova byl snad Jan Výrek, připomínaný od roku 1427 (Sedláček 1893, 55), který je možná totožný s Janem Výrkem z Rýzemberka odjinud z Výrova, svědčícím roku 1440 (Teplý 1927, 50). Jan z Rýzemberka seděním ve Výrově svědčí ještě roku 1451 (AČ III, 548). V roce 1456 se zmíněný Jan již psal seděním na Úsilově (Sedláček 1893, 55) - zdá se tedy, že Výrov prodal nebo snad přenechal přibuzným. Roku 1472 je připomínán Janek z Výrova, který spolu s Janovými syny na Úsilově vedl válku proti Bavorům. Není však známo, co měl společného s Výrovem, ani jakého byl rodu. V roce 1492 byla majitelkou Výrova Kateřina z Řičan a na Výrově, která tehdy prodávala polovinu nedaleké vsi Balkov (Sedláček 1893, 55).

Tím končí zprávy o Výrově jako o samostatném statku. O panském sídle se do té doby nikde nehovoří, ale podle predikátů a sedění lze s jistotou soudit, že zde existovalo nejméně od sklonku 14. století, patrně však značně dříve. Výrkové z Rýzemberka erbu polotrojříčí byli vedlejší větví pánů z Rýzemberka a odštěpili se snad od jiné rýzberské větve, pánů z Dolan (Dolany jsou od Výrova vzdáleny jen asi 2 km na jihozápad). I když byli patrně chudou větví, neklesli do rytířského stavu, ale byli počítáni mezi pány.

Při dělení bratrů Švihovských z Rýzemberka roku 1505 již byl Výrov součástí švihovského panství a za svůj díl jej s polovinou Švihova a dalšími vesnicemi dostal Václav Švihovský. Švihovské panství se posléze dostalo Řičanským z Řičan a když se roku 1563 bratři Řičanští dělili, byl Výrov na polovině panství, která připadla Zdeňkovi Řičanskému (Sedláček 1893, 17, 19). Při té příležitosti se dozvídáme, že onoho roku bylo ve Výrově jen pět poddaných - Petr Petule s ročním platem 40 grošů, Valenta chalupník platící 30 grošů, Janek 46 grošů, Tůma dvě kopy grošů a Jíra, který platil čtyři kopy 16 grošů a dával vrchnosti šest kbelů ovsu, kopy vajec a 10 slepic z tvrze a popluží (Teplý 1927, 547). Jde

o první a zároveň poslední zprávu, v níž je výrovské panské sídlo přímo zmiňováno. Je nazýváno tvrzi a zdá se, že v ní poddaný Jíra bydlel a obdělával pozemky patřící k bývalému panskému dvoru. Po připojení Výrova ke Švihovu, někdy na přelomu 15. a 16. století, ztratilo výrovské panské sídlo svou správní a rezidenční funkci a bylo i s poplužním dvorem přenecháno poddanému, který za to odváděl švihovské vrchnosti vysoký roční plat a ještě naturalie. Výrovská tvrz jistě nebyla po ztrátě jmenovaných funkcí ani vrchností a ani poddanými udržována a posléze spustla. Od roku 1569 patřil Výrov ke statku Malechov, s nímž byl v roce 1670 prodán opět ke Švihovu a roku 1706 se Švihovem k panství Chudenice, kam patřil až do konce patrimoniálního období (viz dále). Se změnou vrchnosti došlo pravděpodobně také ke změně v hospodaření s bývalým poplužím. Někdy později bylo rozparcelováno a rozděleno mezi nové osadníky. V roce 1789 měl Výrov 9 čísel (Schaller 1789, 56).

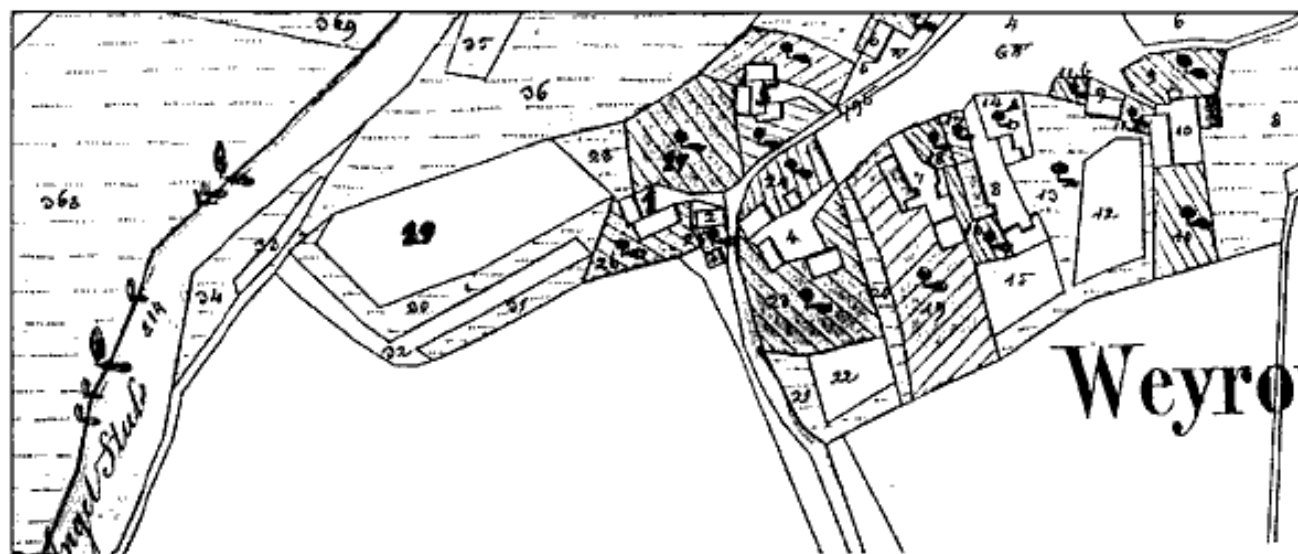
A. Sedláček (1893, 55) připomíná, že v zahradě statku č. 1 ve Výrově je studna. Bývala zasypaná a pak znova obnovena. Podle místní tradice tu prý stával zámek. Při kopání zde byly nalezeny staré základy z cihel a v nich zednické lžice a truhlíky. Sedláček říká, že spíše stál v těchto místech poplužní dvůr, který byl jakýmsi předhradím, neboť za zmíněným statkem je louka vzniklá z vysušeného rybníka a v ní vyvýšené poličko, podle lidového vyprávění "kuchyně" (vyorávány tam hrnce a střepey), kde stála vlastní tvrz. Sedláčkova úvaha o účelu zbytků cihelné stavby nebude asi zcela správná, neboť starý poplužní dvůr jistě nebyl stavěn z cihel a nalezené nářadí svědčí o tom, že šlo o rozestavěný objekt, spěšně opuštěný řemeslníky. K tomuto problému se vrátíme později.

Autor stati o Výrově v posledním souhrnném díle o hradech, tvrzích a zámcích (Bělohlávek 1985, 398) tvrdí, že tvrziště, vyvýšenina na louce za domem čp. 1 ve Výrově, je dodnes patrné. Při povrchovém průzkumu v roce 1992 byla louka za popisným číslem 1 absolutně rovná a zmíněná studna se nacházela na zahradě popisného čísla 2. Pomohla až skica stabilního katastru z r. 1837, kde dnešní usedlost popisné číslo 2 měla parcelní číslo 1 a dnešní usedlost popisné číslo 1 nesla parcelní číslo 5. Při dalším průzkumu v roce 1994 byl na zahradě usedlosti popisné číslo 2 (na skice parc. č. 27) proveden sběr na bramborovém poličku položeném přes mírnou vyvýšeninu a získáno zde větší množství zlomkové keramiky a vypálené mazanice, datované dr. Frýdou ze Západočeského muzea v Plzni, kde jsou také nálezy uloženy, nejhluběji k počátku 16. století. Starší keramika nebyla nalezena. Kamenitá vyvýšenina a nálezy zde učiněné naznačují, že tu stávala v 16. století patrně poddanská usedlost na kamenných základech, která ještě v témže věku vyhořela. To znamená, že ani tento objekt neměl se starým poplužním dvorem výrovské tvrze nic společného.

Pole za usedlostí popisné číslo 2 (parc. č. 1) více než metr vysokou hranou spadá do rozsáhlé louky při řece Úhlavě, bývalému rybníku. V době průzkumů zde pro vzrostlou vegetaci nebylo možné provést povrchový sběr keramiky a nebyly zde pozorovány žádné výraznější terénní reliktů. Opět pomohla skica stabilního katastru. Pole za parc. č. 1 na ní není kompaktní jako dnes, ale jeho přibližně obdélná část o rozměrech cca 30 x 90 metrů je oddělena úzkým pruhem louky, navazujícím na louku při řece. Je možné se oprávněně domnívat, že tento obdélník nesoucí parc. č. 29, je ono vyvýšené poličko, kam kladl Sedláček výrovskou tvrz. Ze tří stran jej obíhají úzká luční parcela vznikla zřejmě na příkopu, na jihovýchodě a jihozápadě je za ní opět úzká polní parcela, bývalý val, a na jihozápadě další úzký pruh louky

chov, který učinil někdy mezi lety 1350 - 1380 její manžel Ondřej z Klatov (Jireček 1870, 287; Profous 1951, 9). Tato část Malechova není berním rejstříkem z r. 1379 zaznamenána, což jen dokládá neúplnost tohoto pramene. Konkrétní zpráva o malechovské tvrzi ze 14. století vyvrací dosud publikované názory, že tvrz v Malechově vznikla až v 16. století (Sedláček 1893, 56; Bělohávek 1985, 203). Sedláček (1893, 51), který tuto zprávu neznal, považoval roku 1380 mezi patrony dolanského kostela připomínanou Dorotu snad za vdovu po Sezemovi z Dolan. Možná však šlo o majitelku s Dolany sousedící tvrze v Malechově.

Dalších 150 let jsou osudy malechovské tvrze neznámé, také její majitelé nám unikají. Snad zde přežíval drobný statek, snad část Malechova patřila k sousedním

Výrov roku 1837. Pojednávaná parcelní čísla zvýrazněna

signalizuje existenci dalšího příkopu v místě nejsnazšího přístupu k opevnění. Lokalizace výrovského opevněného panského sídla na základě skicy stabilního katastru z roku 1837, s přihlédnutím ke starým nálezům stěpů a hrců "za číslem 1", tedy právě v tomto prostoru, je dle mého názoru dostatečná a případné další nálezy předmětů ze 14. - 15. století na dnešním severním okraji rozlehlého pole ji mohou pouze potvrdit. Výrovský panský dvůr se snad nalézal východně od tvrzíště v areálu dnešní vsi. Popsané nálezy základů, keramiky a mazanice však patrně se dvorem nesouvisí. Ze dvora by mohlo pocházet základové zdivo, nalezené při kopání základů chlévů v popisném čísle 1 v závěru 19. století (informace majitele pop. č. 1 pana Bárty).

O Malechovu se obecně soudí, že je poprvé připomínán ve 14. století a náležel ke Švihovu. Ovšem už v roce 1272, když se Protivec z Herštejna odřiká práv na Staňkov a Ohučov, svědčí mimo jiné osoby také Drslav syn Zony z Malechova (Drslaus filius Zone de Malecho - CDB V/2, 324 - 325). Roku 1379 měl majitel Švihova Břeněk ze Skály mimo jiné též majetek v Malechově (Emler 1876, 13), ale způsob zápisu nasvědčuje, že ke Švihovu nepatřil celý Malechov, ale pouze jeho část. Tomu odpovídá i nedatovaný zápis věna paní Dorotě na tvrzi, poplužním dvoře a poddanských dvorech v Male-

Dolanům. Ves byla totiž i nadále majetkově rozdělena. Při dělení švihovského panství roku 1505 dostal Jindřich Švihovský z Rýzemberka mimo celých vesnic také v Malechově co tam patřilo ke Švihovu (srovnej Sedláček 1893, 17). Taktéž v roce 1541 patřily ke Švihovu jen dvory kmetci v Malechově a nikoli celá ves. Při dělení synů nového majitele Švihova Heralta Kavky Říčanského z Říčan roku 1563 dostal Zdeněk devět vesnic, mezi nimi i Malechov. V roce 1566 prodal svému bratru větší část vesnic a ponechal si pouze Malechov, Výrov a Řakom (Sedláček 1893, 19; Teplý 1927, 110). Tyto tři vesnice ještě s pustou vsí Pravětičkami u Řakomi pak roku 1569 prodal Mikuláš Měsíčkovi z Výškova (Sedláček 1893, 56; Bílek 1882, 366). Zdá se, že v té době byl Malechov již majetkově sjednocen.

Mikuláš Měsíček byl jedním z pěti synů Zikmunda Měsíčka z Výškova, pána na Dolanech. Usadil se na Malechově, asi na ještě přežívající staré tvrzi. Roku 1587 se psal seděním na Malechově (Vančura 1928-9, 1207) a zemřel nejspíše bezdětný v roce 1593. Jeho statek získal Zikmund Měsíček, syn Mikulášova bratra Diviše držícího sousední Dolany. Ještě téhož roku na podzim odprodal od Malechova Řakom a pusté Pravětičky. Tehdy ještě přebýval v Klatovech, ale okolo roku 1600 seděl v Malechově (Teplý 1927, 126; Sedláček 1901, 155).

Zikmund Měsíček zastával vysoké úřady při císařském dvoře a obdržel za to ves Hořelici u Unhoště (Kolář 1871-3, 953). Pro zaneprázdnění zřejmě nemohl spravovat malechovský statek a nejspíše jej prodal svým příbuzným k Dolanům, neboť při placení berně roku 1603 se Malechov jako samostatný statek neuvádí. Dolany tehdy držela Zikmundova sestra Markéta provdaná Tonnerová (Marat 1898, 61) a po ní, již roku 1612, Zikmundův bratr Bořivoj Měsíček. V roce 1623 byl statek Dolany tvořen tvrzí, dvorem a vsí Dolany, vsí Malechovem s dvorem a vsí Výrovem (Sedláček 1893, 52; Bílek 1882, 366). Malechovská tvrz, která nebyla střediskem samostatného statku, není uvedena. Bořivoj musel ale roku 1631 pro dluhy Dolany prodat. Zůstal mu jen Malechov a jak praví Sedláček (1893, 52, 56), "zdejší zámeček byl mu obydlím až do smrti".

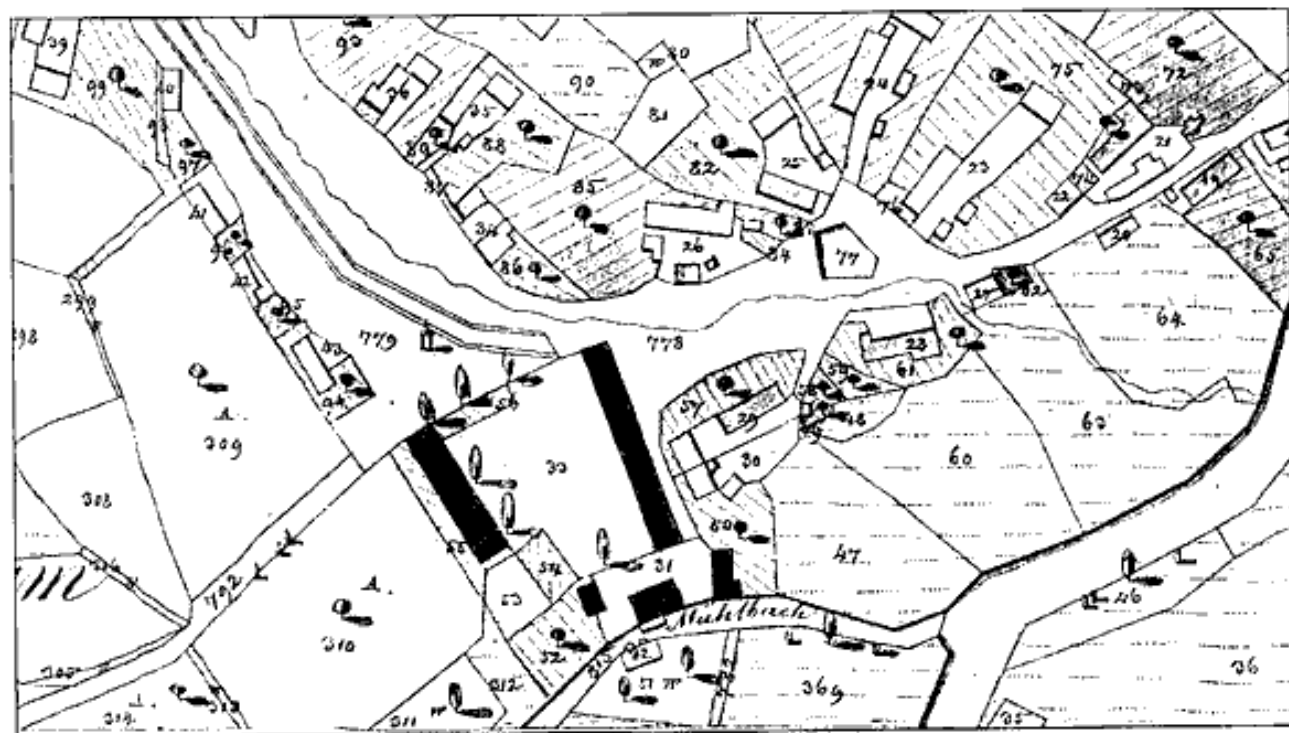
Malechov zdědil Bořivojův mladší syn Jetřich, který zemřel asi roku 1651. V roce 1654 náležel Malechov s Výrovem sirotkům po Jetřichovi. Poručníci jim byla jejich matka Kryzelda z Chudenic a od roku 1654 nejstarší ze sourozenců, Johanka Dorota. Když její bratři Adam Bořivoj a Šebestián František Měsíčekové z Výskova dosáhli plnoletosti, prodali v roce 1667 "spustlý, chatrný a zadlužený" statek Adamově manželce Barboře, rozené Chlumčanské z Přestavlk. Ta už roku 1670 prodala malechovský statek Františkovi Maxmiliánovi Černinovi z Chudenic, který jej připojil ke švihovskému panství (Sedláček 1893, 56; Doskočil 1953, 434, 756; Sedláček 1901, 155).

Když bratři Měsíčekové roku 1667 prodávali malechovský statek, byl takto popsán: Malechov s tvrzí od kamene i ode dřeva vystavenou, s pěti světnicemi, komorami, s ratejnou, sklepy, lochy, kolnou, stodolami, maštalemi, chlívky, s púdou mlýna (patrně správně s pilou a mlýnem), s chmelničkou, cihelnou, zahradami, štěpníci, s rolemi, s vesnicemi Malechov a Výrov, s hospodou vejsadní, s ovčínem, lukami, rybníky, atd. (Teplý

1927, 531). V roce 1706 se Malechov se Švihovem dostal k chudenickému panství (Sedláček 1908, 580) a při té příležitosti byl pořízen odhad: Dvůr Malechov, kdež přední stavení, totiž: nahoře dva pokoje, komora, dole 1 pokoj, dvě komory a kuchyně; nyní šafář s čeládkou v nich zůstává. Kraviny s řezárnou, maštale pro tažné voly, 2 kolny, chlív pro sviňské pokolení, to vše od kamene vystaveno a šindelem přikryto. Stodola o dvou mlatech ode dřeva. Tu se nachází 3 sádečky, jeden travný, dva menší se švestkovým a něco jabloním vysázené. Šacuje se to bydlíčko s tím dvorem a sádečky za 550 kop. Ovčín, rybníky, panský mlýn s pilou, cihelna, dobytek a polnosti byly včetně zmíněných 550 kop oceněny celkem na 9248 kop a 51 grošů (Teplý 1927, 193).

A. Sedláček (1893, 56) uvádí, že při vsi Malechovu stávala tvrz, jejíž skrovné stavení se udrželo ještě roku 1706, potom zaniklo, ale ještě v první polovině 19. století po něm existovaly stopy. Existenci stop vyvedl Sedláček nejspíše z údaje J. G. Sommera (1839, 224), který připomíná u Malechova stopy starého hradu. S velkou pravděpodobností měl však na mysli pravěké hradiště na Malechovské Hůrce. V nejnovějším souhrnném díle o objektech kastelologického zájmu (Bělohávek 1985, 203) se opakují Sedláčkovy údaje a je tvrzeno, že po roce 1706 zůstala tvrz opuštěna, záhy zanikla a stopy z 19. století jsou dnes již zcela zahlazené, takže nelze určit, kde stála.

Z obou výše uvedených popisů malechovského statku jasně vyplývá, že tvrz byla součástí vrchnostenského dvora a proto její zbytky nebudeme hledat někde v okolí Malechova. Logicky můžeme usuzovat, že když byla tvrz (přední stavení, bydlíčko) r. 1706 obývána šafářem a čeládkou, byla tak využívána i nadále. Na indikační skice stabilního katastru z r. 1837 vidíme dlouhá stavení stáji a stodoly, při náhonu stojící tři zděné stavby a na jeho druhém břehu mlýn. Na straně dvora otevřené do návsi žádná budova nestojí. Dnes stojí mo-

Malechov roku 1837. Budovy poplužního dvora zvýrazněny

derní mlýn v místě objektu u náhonu, vlevo od něj je domek, vpravo vila. Vedle vjezdu z návsi se nalézá nová budova. Žádný z objektů dvora nelze pouze na základě skicy označit za bývalou malechovskou tvrz. Požár dvora v roce 1888 (Teplý 1927, 528) nijak podstatně dispozici budov nezměnil.

Snad se v budoucnu podaří stavebně historickým průzkumem objektů dvora zjistit ještě zbytky malechovské tvrze, ale spíše se zdá, že staré stavení potřebovalo nutně opravu a vrchnost již do něj nehodlala investovat. Bylo snad zbořeno někdy před rokem 1837. K této úvaze vedou informace získané od místních pamětníků. Nájemce a pozdější majitel dvora bydlíval v severní části nejdelšího dvorského objektu a po druhé světové válce si postavil na místě starých sklepů nový dům, dnešní č. 45, stojící v čele dvora vedle vjezdu z návsi. Roku 1837 zde již žádné stavení nestálo, takže sklepy pocházely ze staršího období, snad z tvrze, která byla podle popisu z roku 1667 podsklepena. Sklepy pod domem jsou bohužel opatřené železobetonovým stropem a také jejich stěny jsou vybetonovány. Existence těchto starých sklepů na exponovaném místě u vjezdu do areálu dvora však napovídá, že snad právě tady stávala malechovská tvrz.

Závěrem je možné se pokusit o vyhodnocení obou panských sídel. Výrovskou tvrz, vzhledem k její poloze a velikosti, bychom snad mohli označit za vodní či blatný hrádek pánů Vyrků z Rýzmběrka, Rybník, protékany Úhlavou, zaplavoval svými vodami i příkopy opevnění. Stavby na hrádku mohly být převážně dřevěné, neboť na poli není patrný zvýšený výskyt kamene. Ovšem kámen mohl být použit na stavby ve vsi. Nález cihelných základů se zednickým náčiním by se snad dal vysvětlit tak, že vrchnost, která měla v Malechově cihelnu doloženou r. 1667, začala ve Výrově stavět nový poplužní dvůr. Snad se tyto práce prováděly za třicetileté války a při nějakém náhlém ohrožení byly narychlo přerušeny. Jde však pouze o hypotézu a nález nářadí, které by si každý řemeslník jistě odnesl, tak jako rámcové datování a účel stavby zůstávají záhadou.

Jakési panské sídlo, patrně dvorec, stávalo v Malechově už ve 13. věku. Z něj se asi vyvinula ve zdejším

dvoře ve 14. století tvrz, o jejímž opevnění nelze říci nic určitého. Pak následuje v dějinách Malechova dlouhá mezera. Není známo, zda stará tvrz v malechovském dvoře přežívala, nebo zda byla pak nově postavena v renesanci. Avšak vzhledem k tomu, že nešlo o klasický renesanční zámeček, ale o budovu roku 1667 ještě zčásti dřevěnou, lze předpokládat, že šlo v základě o značně starý objekt. Mezi lety 1667 a 1706, týká-li se ve druhém popisu obrat "vše od kamene vystavěno" také "předního stavení" či "bydlíčka" a ne jen hospodářských budov, byly dřevěné části tvrze nahrazeny kamennými. To by patrně učinila ještě Barbora Měsíčková. Patrová tvrz po ztrátě residenční funkce nejspíše nebyla udržována, sloužila jako obydlí pracovních sil při dvoře a snad byla pro své stáří nakonec stržena.

Literatura a prameny: AČ - Archiv český III, edice F. Pařák 1844. Praha; Bělohávek, M. a kolektiv 1985: Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Praha; Bílek, T. 1882: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I. Praha; CDB - Codex diplomaticus et epistolarium Regni Bohemiae V/2, edice 1981. Pragae; Emler, J. 1876: Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379. Prag; Doskočil, K. 1953: Berní rula 2 - popis Čech r. 1654 I. Praha; Jireček, H. 1870: Codex juris Bohemici II/2. Pragae; Kolář, M. 1871-1873: Rozrod Svojsinských. Památky archaeologické IX, 943 - 954. Praha; Marat, F. 1898: Soupis poplatnictva 14 krajův Království českého z r. 1603. Praha. Profous, A. 1951: Místní jména v Čechách... III. Praha; Profous, A. - Svoboda, J. 1957: Místní jména v Čechách... IV. Praha; Sedláček, A. 1893: Hrad, zámky a tvrze Království českého IX. Praha; Sedláček, A. 1901: Měsíček z Výškova. Ottův slovník naučný XVII. Praha; Sedláček, A. 1908: Místopisný slovník historický Království českého. Praha; Schaller, J. 1789: Topographie des Königreichs Böhmen XII. Prag-Wien; Sommer, J. G. 1839: Das Königreich Böhmen VII. Prag; Teplý, F. 1927: Františka Zemana Kniha o Švihově a okolí. Švihov; Vančura, J. 1928-1929: Dějiny někdejšího král. města Klatov I/2. Klatovy;

P. Rožmberský

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Ještě jednou Svržno

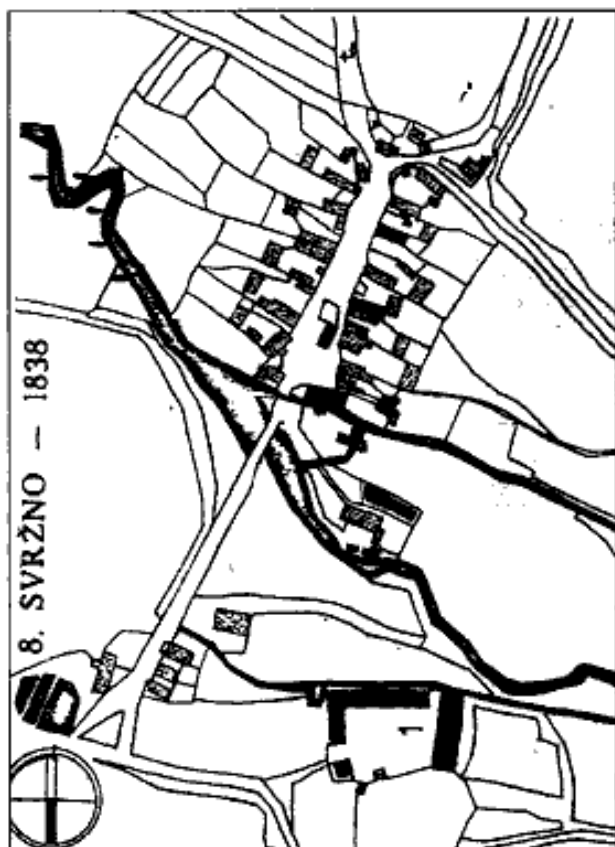
V článku nazvaném "Hrad Svržno?", který byl otištěn v Hlásce 1995/2 analyzuje Petr Rožmberský možnosti případné existence panského sídla na Zámeckém vrchu nad Svržnem nedaleko Hostouně. Tuto z historického hlediska vyčerpávající práci je možné doplnit snad jen několika drobnými postřehy z terénu a regionálních pramenů.

Především musíme zdůraznit, že důkazy pro existenci hradu na Zámeckém vrchu jsou velice chabé. Již A. Sedláček, který tuto domněnku vyslovil jako první, spojuje Staré Svržno se Zámeckým vrchem jen zcela hypoteticky. Tzv. Staré Svržno se v historických pramenech vyskytuje pouze jednou, v r. 1496, kdy zde sídlil Burjan ze Švamberka. Připomeňme ještě, že v r. 1490 se tento Burjan píše sezením na Svržně (bez přívlastku Starém) stejně jako r. 1505, kdy je nazýván Burjanem Muckov-

ským ze Švamberka na Svržně. Z toho jednoznačně vyplývá, že přídomek Staré Svržno měl své opodstatnění snad jen pro rozlišení jednotlivých částí lokality, která byla ve středověku rozdělena mezi dva majitele. Otázkou však zůstává, kde vlastně Staré Svržno stávalo. Zde bych se přiklonil rovněž k názoru, že se jedná pouze o starší sídlo, které stávalo ve vsi nebo v její těsné blízkosti.

Situace Svržna položeného v mělkém údolí Radbuzy je do značné míry shodná s okolními lokalitami, v nichž stávaly tvrze (Újezd sv. Kříže, Svinná, Bělá n. Radbuzou, Tasnovice). Vždy se jednalo o tvrze vodní, situované v těsné vazbě na ves. Výrazné zbytky takovéto fortifikace dosud existují v blízkých Tasnovicích. Není bez zajímavosti, že nejstarší majitelé Svržna a Tasnovic pocházeli z jednoho rodu.

Při pohledu na nejstarší známé vyobrazení Svržna na mapě Josefského vojenského mapování ze 60. let 18. století nás zaujme hráz - hráze jednoho poměrně rozlehlého rybníka, který

Svržno r. 1838. Číslem jedna označen vrchnostenský dvůr. Jižně od něj při řece objekt neznámého účelu, od něj dále na jih při náhonu mlýn.

se rozkládal naproti dnešnímu dvoru, napravo od silnice směřující ze Svržna do Holubče. Zbytky menší hráze jsou rovněž patrné mezi dnešními budovami dvora a řekou. Je do značné míry pravděpodobné, že tato vodní díla tvořila součást vnějšího opevnění staré svrznenské tvrze. Ještě na indikační skice z r. 1838 je znatelný starý průběh koryta Radbuzy, které mezi panským dvorem a vlastní vsí vytvářelo výrazné meandry. Objasněno není ani původní poslání objektu položeného při řece mezi mlýnem a panským dvorem (viz příložená mapa). Při pohledu na indikační skicu Svržna nemůžeme vyloučit ani možnost, že nejstarší zástavba Svržna byla situována na straně řeky, kde dnes stojí bývalý panský dvůr. Po živelné pohromě nebo jiné katastrofě mohlo být novější osídlení přeneseno na protější stranu říčky, kde vyrostla kolem obdélné pravidelné návsi nynější obec.

Terénní výzkum Svržna nepřinesl žádné nové poznatky. Situace v okolí řeky, dnešního dvora, který je využíván jako chovná stanice koní, je zcela změněná. Uspořádání budov založených kolem pravidelného čtvercového dvora nevykazuje proti situaci na konci 18. století žádné změny. Jejich nadzemní konstrukce jsou však mladší a pocházejí nejpozději z konce minulého století. Také sklepení sklenuté cihelnými plackami nemá s bývalým panským sídlem již nic společného. Rovněž terénní výzkum plochého temene Zámeckého vrchu lze považovat za negativní. Pro založení drobné středověké fortifikace se jeví jako zcela nevhodný.

K obraně a případnému osídlení byl příhodnější protější Černý vrch, na který byl pověstmi kladen hrad. Dnes je tento výrazný skalnatý vrch likvidován kamenolomem. Záchraný archeologický výzkum zde odkryl výšinné sídliště obývané od časného neolitu přes období bronzových kultur až po osídlení slovanské, prokázané zde v 8. století. Pokud by středověký člověk hledal v blízkosti Svržna vhodné místo pro stavbu

hradu, využil by jistě příhodnější a generacemi prověřený Černý vrch.

Otázku existence Starého Svržna můžeme snad uzavřít následujícím způsobem. Za Staré Svržno můžeme považovat starší panské sídlo a k němu příslušející část vsi. Toto panské sídlo stávalo patrně v blízkosti řeky a využívalo i umělé vodní opevnění. Mladší tvrz, se kterou byly spojeny osudy druhé části vsi, existovala v prostoru dnešního dvora a zanikla při jeho výstavbě. Zámecký vrch obdržel své jméno zřejmě skutečně po mladší svrznenské tvrzi, kterou nazývali v 17. století stejně jako tvrz v blízkých Tasnovicích - Zámečkem.

Z. Procházka

Ostromeč a Očeděl

Asi 11 km JJZ od Klatov leží při potoce Jelence pošumavské městečko Strážov. Okolní krajina je po kastelologické stránce velmi málo probádána a tímto příspěvkem bych chtěl upozornit na některé lokality, na nichž by například členové KASu z Klatovska mohli provést terénní či stavebně historický průzkum.

U Strážova bývala ves Očeděl, poprvé připomínaná r. 1386, kdy zde nějaký majetek měl rytíř Valkoun z Adlaru a držel jej ke vsi a tvrzi Vitni v sousedství Strážova, jehož část mu také náležela. Jiná část Strážova a Očeděle patřila r. 1391 Buškovi z Opálky (tvrz Opálka v blízkosti Strážova). Ještě r. 1404 připomíná se ves Očeděl jako součást viteňského statku Jana z Krásného Dvora. Patrně až potom tu vzniklo vladycké sedění, neboť r. 1463 svědčil Jan Očedělský z Hrádku a Očeděle. Ves možná zanikla v husitských válkách a vznikl tu dvůr s panským sídlem. Další zprávy o majitelích a osudech Očeděle však chybí.

Podle neověřitelné zprávy z 80. let 18. století bojoval r. 1441 proti Bavorům rytíř Ostromečský. První určitá zpráva o lokalitě Ostromeč je však až z r. 1542, kdy je připomínán Jan Škorně z Malonic a na Ostromeči. Od r. 1566 je připomínán Pavel Radoňovský z Kosmáčova a na "Vostromeči" (původně klatovský měšťan), který r. 1580 prodal dvůr a statek svůj Ostromeč Šebestiánovi Jáchymovi Rorarovi z Hochstettu za 700 kop gr. míšeňských, přičemž si mohl odvézt svrsky a nábytek ve dvoře a v pokojích. Tehdy se připomínají také pozemky patřící k Ostromeči, jako dědina velká v "Účedělich" s kusem paloučku, při ní dědina jdoucí k šibenici a proti ní jdoucí k Strážovu kus louky, dvě dědiny jdoucí od Vostromeče k rybníku Strážovskému s kusem louky pod tou dědinou pod cestou ležící, podte kteréž louky leží trávník, dědina slove "za horou kavní", pod ní louka. Zdá se, že k Ostromeči patřila pluzina bývalé vsi Očeděl a je docela dobře možné, že dvůr s "hradním" jménem Ostromeč byl tak pojmenován po nějaké přestavbě původního sídla Jana Očedělského z Hrádku a z Očeděle. Je tedy možné, že Ostromeč byl očedělským dvorem a "pokoje" obydlím šlechtice, tedy panským sídlem. Další možnosti (s ohledem na nejistou zprávu z r. 1441) by bylo, že když se vladykové ze Strážova koncem 14. století rozdělili a Bušek si postavil hrad Opálku, postavil si Otík ze Strážova nové sídlo, pozdější Ostromeč. A ještě jedna alternativa: Jan Škorně z Malonic ještě r. 1538 vlastnil Opálku, r. 1540 byl již jejím majitelem Adam Lev z Rožmitálu a r. 1542 se Jan Škorně píše "na Ostromeči". Snad jen přesídlil na staré strážovské panské sídlo, opravil jej o nové pojmenoval.

Pomístní jméno "Účeděly" označuje pozemky strážovského katastru ležící jižně od městečka. Pozemky na východní straně Strážova byly nazývány "Ostromezi". V r. 1970 E. Toman nalezl v opáleckém urbáři z r. 1677 záznam, že ve Strážově byl tehdy dům Vostromeč Bartoloměje Suka a další dům Vostromeč Jakuba Maumiera a jeho bratra Jana. Maumier byl příbuzný Bartoloměje Suka, neboť je 1688 nazýván Jakubem Sukem jinak Maumierem. Ve strážovských matrikách jsou

r. 1632 uvádění Anna Suková a Jiří Vostromečský, strážovský rychtář. Byli to asi rodiče výše zmíněných osob. Matrika dále připomíná r. 1702 Jakuba Suka z Vostromeče z Strážova a r. 1709 Annu dceru Sukovic z Vostromeče z Strážova. Všechny jmenované osoby byly poddanými. Kdy se samostatný statek Ostromeč stal příslušenstvím panství Opálka a byl rozdělen mezi poddané, není jasné. Ve výčtech opáleckého zboží z let 1614 a 1630 není Ostromeč zmiňován. Podle pozemkových knih zjistil E. Toman, že dům Vostromeč přešel po Bartoloměji Sukovi na jeho syny Jakuba a Jana. Vdova po Jakobovi Kateřina jej prodala Divišovi Kočimu a od něj jej r. 1755 převzal Jakub Kočí, který byl později strážovským primasem, po něm jej vlastnil Matěj Kočí, rychtář. R. 1820 koupil objekt Josef Denk, jeho stejnojmenný syn prodal dům Janu Hilgartovi. Až do ustavení JZD ve Strážově patřilo hospodářství rodině Pauly. Podle Tomana jde o nynější čp. 62, kde se dodnes říká "U Suků", ležící v SV cípu Strážova v ohbí silnice do Lukavice, kde se k ní připojuje cesta z Lehomu. Na pozemcích "Za vostromezi" jsou dnes (1970) budovy JZD a strojírna Kovodružstva Strážov. Za bývalou součást dvora Ostromeče považuje E. Toman zcela určitě také dnešní usedlosti čp. 70 a 108.

Je evidentní, že by si bývalý dvůr Ostromeč, kastelologickými souhrnnými pracemi opomenuté panské sídlo, zasloužil stavebně historický průzkum. Snad tento článek přispěje k tomu, že se o Ostromeči dozvíme něco více.

Použitá literatura: Profous, A. 1951: Místní jména v Čechách III. Praha; Rožmberský, P. 1986: Zaniklá středověká vesnická sídla na Klatovsku. Historická geografie 25, s. 285 - 354. Praha; Sedláček, A. 1893: Hrad, zámky a tvrze Království českého IX. Praha; Sedláček, A. 1908: Místopisný slovník historický Království českého. Praha; Toman, E. 1970: Strážovský dvůr Ostromeč. Minulost Západočeského kraje VII, s. 368 - 371. Plzeň; Vančura, J. 1927, 1928-29: Dějiny někdejšího král. města Klatov I/1, I/2. Klatovy.

P. Rožmberský

Už jste četli...?

T. Durdík - F. Kašíčka - B. Nechvátal: Hrad, hrady a tvrze na Pisecku. Věnováno památce A. Sedláčka a J. Muka. Vydalo Prácheňské muzeum, Písek 1995. 448 stran s množstvím vyobrazení, plánek atd. Cena: 150 Kč + poštovné.

O. Kolář (editor): Paměti Terezy Sedláčkové. Vyjde v lednu 1996 u příležitosti 70. výročí úmrtí A. Sedláčka. Orientační cena 15 Kč + poštovné. Vydává Prácheňské muzeum, Velké nám. č. 114, 397 24 Písek; na této adrese je možné obě publikace objednat.

J. Fröhlich

Archaeologia historica 20/1995. Sborník příspěvků přednesených na XXVI. konferenci k problematice archeologie středověku s hlavním zaměřením na nové výsledky výzkumu středověkých měst. Vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně a Městské muzeum v Čelákovicih v r. 1995. 654 stran. Z obsahu: M. Plaček - S. Miloš: Fortifikační systém Hranic na Moravě. T. Durdík: Královské hrady a královská města v Čechách 13. století. J. Varhaník: Břítové věže pozdního středověku v Čechách a na Moravě (Veveří, Stráž n. Nežárkou, Mikulov, Hasištejn, Bechyně, Bítov). L. Svoboda: O plášťových hradech. J. Úlovec: Panská sídla nižší šlechty na Táborsku v mladovožickém regionu (Dolní Hořice, Polánka). P. Chotěbor: Soubor raně renesančních terakot z Pražského hradu.

Z Českého ráje a Podkrkonoší 8/1995. Vydal SOA Semily ve spolupráci se SOA Jičín a okr. úřady v Semilech a v Jičíně r. 1995. Z obsahu: J. Úlovec - Z. Fišera: Příspěvek k dějinám a stavebnímu vývoji hradu Zbirohu. J. Prostředník: Archeologické výzkumy trutnovského muzea v roce 1994 (mj. zámek Mladá Boleslav, zámek Český Dub, hrad Hrubá Skála). J. Kalferst - J. Prostředník: Výzkum hradu Dolní Štěpanice

(okr. Semily).

Sborník Chebského muzea. Vydalo Chebské muzeum v r. 1994. Z obsahu: J. Úlovec: Historie a stavební podoba tvrze a zámku v Horních Lubech (Ober Schönbach). E. Vaňková: Václavův Hrádek a most přes Ohří.

M. Mysliveček, L. Koullová, F. Vrbenská: **Čas hradů v Čechách 2.** Vydalo nakladatelství Horizont v r. 1995, 256 stran. Druhá část třídílného projektu představuje v 11. kapitolách 91 hrad. S autory se očitáme v hlubokých krivoklátských lesích, v Brdech a v Posázaví a nakonec na českém jihu, kde se rozkládaly državy Rožmberků i dalších Vitkovců erbu růže.

Dva články s kastelologickou tematikou přináší druhé číslo **Vlastivědného věstníku moravského XLII/1995**, vydané Muzejní a vlastivědnou společností v Brně: M. Plaček: Jevišovické hrady do konce 15. století. Historie a podoba obou hradů v Jevišovicích, okr. Znojmo. R. Vrla: Hrad Nový Světlav - příspěvek k ikonografii. Autor se zabývá podobou hradu před r. 1846, před jeho romantickou přestavbou.

Brno v minulosti a dnes 13/1995. Vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně pro Magistrát města Brna a Archiv města Brna r. 1995. Z obsahu: D. Cejnková - J. Loskotová - M. Plaček: Předběžné výsledky archeologického výzkumu Špilberku. Výzkum probíhá v souvislosti s rekonstrukcí hradu od r. 1984. Po prozkoumání tří čtvrtin původní plochy středověkého hradu lze říci, že zde neexistovaly stavby starší než hist. prameny doložený hrad. K založení hradu mělo dojít po r. 1235, stavělo se ještě v 60. a 70. letech 13. stol. Formálně byl obdobou půdorysného řešení hradu na kopci Osule u Vitějovic - pravidelné dispozice s úplnou obvodovou zástavbou jádra (pro hrady Přemysla otakara II. charakteristické) a dvěma věžemi na obou pólech.

Muzejní a vlastivědná práce 33 - Časopis Společnosti přátel starožitností 103, č. 3/1995. Z obsahu: J. Úlovec: Zapomenutá tvrz. Z tvrze u obce Dubina (okr. Karlovy Vary) se do pol. 80. let 20. stol. zachovaly poměrně velké zbytky asi hlavní obytné budovy. Se svolením bývalého MNV Dubina bylo okolními chatami z lokality vytěženo téměř veškeré zdivo a tvrzíště samo je značně zdevastováno. Historické zprávy o tvrzi nejsou známy.

Články s kastelologickou tematikou se objevily i na stránkách **Středočeského sborníku historického**, který vydává Státní oblastní archiv v Praze ve spolupráci se SOA středních Čech. Z obsahu č. 19/1993 (vyšlo r. 1994): J. Tywoniak: K historickému vývoji dobříšského hradu, zámku a parku. Převážně historicky založený článek. Z obsahu č. 20/1994 (vyšlo r. 1995): J. Úlovec: Dějiny a stavební podoba bývalé tvrze v Brázdímí. Panské sídlo v Brázdímí (okr. Praha-východ) je významným dokladem architektonické podoby české tvrze z přelomu 14. a 15. stol., na jehož vzhledu se podílelo městské prostředí.

J. Hrnčíř

Z hradů, zámků a tvrzí

Na zámku **Lešná** (okr. Vsetín) začala připravovaná rekonstrukce. Odstraněním omítky odkryty na severozápadní fasádě dvě renesanční okenní ostění, dřevěná klíčová střílna a po celém obvodu stavby patrná místa opěrných pilířů. Tyto architektonické prvky nám dnes připomínají vznik zámku z gotické tvrze, přestavěné renesančně až do dnešní pseudo-klasicistní a pseudogotické podoby objektu.

J. Synek

Havarijní stav především střešních konstrukcí na tzv. **Starém zámku ve Svinně** (okr. Rokycany) byl podnětem pro stavební úřad v Radnicích, který po konzultaci s okresním úřadem, Památkovým ústavem v Plzni a vlastníky restituovaného zámku vydal nařízení o bezodkladných zabezpečovacích pracích, které musely být provedeny ještě v r. 1995. Pro rok 1996 se počítá se zahájením oprav krovu, komínů a krytiny a to

i v případě, že se majitelům nepodaří objekt nabízený k odkoupení prodat.

Technický stav zámku **Zbiroh** (okr. Rokycany) se nadále zhoršuje. V příštím roce má být opět obnovena dlouhodobá rekonstrukce celého areálu, který definitivně zůstane v rukou české armády. Stav objektu však bude vyžadovat obrovské finanční částky, které armáda nemá k dispozici. Problematické jsou již provedené nekvalitní opravy z konce 80. let, na objektu nového zámku jsou v havarijním stavu všechny kamenické prvky, statické zabezpečení vyžadují opěrné terasy, krovy bývalého hradu jsou napadeny dřevomorkou, střecha známé zbirožské věže se rozpadá stejně jako fresky v gotické kapli. Opravy již nelze odkládat.

Díleč drobné opravy proběhly na zámku **Zelená Hora** (okr. Plzeň-jih). Finance poskytnuté z havarijního fondu Ministerstva kultury však zdaleka na zajištění rozsáhlého objektu nestačí. Nad osudem jednoho z nejznámějších zámků v Čechách stále visí otazník.

Rychle jsou zahlazovány stopy po rozsáhlém požáru chodského hradu v **Domažlicích**. Na nových krovech je již položena tradiční tašková krytina z bobrovek, která jistě objektu sluší lépe než měděný plech, který byl i jednou z příčin velkého rozsahu poškození požárem. Mnohem náročnější je restaurování těžce poškozeného sbírkového mobiliáře, které rovněž intenzivně pokračuje.

Během r. 1995 byl celkově opraven zámček ve **Štěnovicích** (okr. Plzeň-jih), který je opět soukromým sídlem. Do budoucna ještě čeká na výměnu nevhodná alukrytová krytina. Od areálu hospodářského dvora byl zámček oddělen novou zděnou hradbou, součástí oprav byla i obnova říčního tarasu a dlažeb nádvoří.

Úpravy terénu byly r. 1995 prováděny na hradě v **Chebu**. Došlo k demolicí amfiteátru umístěného nevhodně na nádvoří a rovněž byly zpřístupněny další prostory kasemat s expozicí chebského kamnářství od středověku do 20. století.

T. Karel

Pod chrásteckou tvrzí (**Chrást**, okr. Plzeň-sever) byl před deseti lety údajně pražskými archeology zabetonován vstup do podzemní chodby.

F. Kasl

Na zámku v **Horázdovicích** (okr. Klatovy; vyličení vývoje viz Hláška 3/1995) byla od července do prosince 1995 pokládána nová kanalizace. Výkopy a rýhy sledoval a dokumentoval střídavě archeolog Pámalického ústavu Plzeň a Okresního muzea Klatovy. V jižním nádvoří barokní části zámku byly zachyceny základy jednoho ze tří pozdně gotických domů, které zde stály podle písemných pramenů před stavbou zámku. Ve vzdálenosti několika metrů byla studna ze stejného období; v průjezdu byl zachycen starší objekt se zlomky zásobnice. Před dvouramenným schodištěm je zjištěno v hl. 1,5 m počáteční osídlení tohoto místa - 13. století. V průjezdu do severního nádvoří podle předpokladu probíhala 170 cm silná obvodová hradba hradu, navazující východně od průjezdu na kruhovou věž, nedávno objevenou. Plocha severního nádvoří byla v 15. století intenzivně zastavěna, došlo k radikálním zásahům. Počátky osídlení tohoto místa můžeme opět zařadit do počátku 13. století, jde zřejmě o předlokační vývoj - terén se mírně svažoval k řece, prvé sídlištní vrstvy splývají s drobnými požárovými vrstvičkami. Teprve poté byl terén vyrovnáván a vznikala zde hradní zástavba poměrně malého areálu. Toto prvé panské sídlo stálo v blízkosti již dříve založené johanitské komendy.

Ve **Švihově** (okr. Klatovy) byla dokončena rekonstrukce Bílé bašty (JZ nároží vnitřního pevnostního okruhu). Byla odstraněna novověká hliněná rampa v JZ parkánu a podle nalezených stop rekonstruován vstup do tohoto prostoru se zachovalými dvěma vrstvami kamenných dlažeb. Při vstupní věži, v SZ koutu popisovaného prostoru, byla zjištěna jímka obložená kamenem, kam ústil svod vody z vnitřního nádvoří

hradu a ze sklepení mezi věží a palácem. Na řešení odvodnění vnitřního hradu začala s Pam. ústavem Plzeň spolupracovat i zde firma Řehák z Horské Kamenice. Ze špýcharu na předhradí byly opatrně sejmuty novodobé omítky a odstraněny zazdívkové okénky. Podle dřívější archeologické sondy byl zjištěn původní vstup do špýcharu a po vybourání zazdívkové stěny podle otisků a rozměrů usazen nový vstupní portál. Pozdně gotický špýchar v JZ části nádvoří tak opět získává z velké nevhodné stavby svou původní podobu; další kroky, zejména zafixování pozdně gotických omítek, včetně paspart oken, budou muset pokračovat velmi šetrně (období špýcharu v Bechyni).

Archeologický ústav zaměřil hrad **Gutštejn** (okr. Tachov) brzy po jeho převzetí do správy Pam. ústavem Plzeň (počátkem r. 1995) pro potřebu SHP a archeologického výzkumu pod vedením PhDr. T. Durdíka. Správa hradu (manželé Štefanovi) vymýtila křoviny a náletovou zeleň, vyčistila areál hradu od odpadků a pokusila se zamezit živelnému vstupu návštěvníků na hrad. Opevnění a vnitřní zdíva paláců podléhají v posledních letech stále více zkáze, nekontrolovaný pohyb turistů po zděvách hradu a úbočích způsoboval stále větší destrukce. Proto Pam. ústav převzal správu nad tímto objektem a byl stanoven ochranný režim této lokality s usměrněním pohybu návštěvníků. Při stavebních pracích v příštích letech se však počítá s uzavřením objektu pro veřejnost.

Po smrtelném úrazu na hradě **Přimdě** (okr. Tachov) v r. 1989 byla hradní věž znepřístupněna, osazeny výstražné tabulky a oba vstupy zazděny. Neukáznění návštěvníci však opět zazdívkou prolomili. Vstup do interiéru věže je opravdu životu nebezpečný - lité zdivo uvnitř stěn mezi kvádrky v lici má naprosto vyplavenou maltu, hrozí sesutí celých částí stěn, především právě dovnitř věže. Pouze severní stěna je zajištěna po rekonstrukci Armabetonu Praha počátkem 70. let. Při opravách Spolkem po r. 1925 byly kladeny kvádrky stěn nasucho, zdivo uvnitř stěn jen provizorně opraveno (celý střed východní stěny, téměř celá jižní stěna - JZ nároží věže před r. 1925 neexistovalo). Stav této národní kulturní památky je kritický. Ještě r. 1995 byl vyhotoven statický posudek a fotodokumentace havarijních úseků zdiva, zjištěny příčiny těchto havárií. Věž byla opět uzavřena. V Programu záchrany architektonického dědictví by měly být získány finance na nezbytné nutnou opravu této významné NKP. Jde o technicky a technologicky velmi náročnou rekonstrukci, v extrémních klimatických podmínkách, bude nutné vypracovat nový technologický postup oprav.

V hrubé stavbě byl na **Velharticích** (okr. Klatovy) dokončen pivovar, konstrukce v interiéru byly připraveny pro budoucí expozici. V Huertové křídle byly spraveny krovy, pokračováno v stavební rekonstrukci přízemí, byly dokončeny WC. Rajský palác na sev. straně areálu, jehož SV stěna se v minulých staletích zřítla, byla v náznaku doplněna - palác je v současnosti staticky zajišťován, vkládány dřevěné konstrukce podlaží a bude kryt vloženou šindelovou střešou. Byla osazena vrata do první brány a současně je areál uzavírán zvýšenou jižní hradbou od vinopalny k pivovaru, která je zděna na naleženém základu.

Nadace hradu **Loket** (okr. Sokolov) po rychlém zpřístupnění věže a jižního křídla hradu s expozicemi zprovoznila v r. 1995 také víceúčelový sál v patře vých. křídla. V něm byla natáčena Anežka Česká. Zvláštní je propojení expozice porcelánu s architektonickými nálezy - odkrytými klenbami přízemí "hejtmanství" tj. paláce Václava IV. a nové odkrytou freskou původní výmalby v celé délce jižní stěny paláce se zbytky gotických sedíle. V přízemí je expozice propojena s archeologickými nálezy pod úrovní podlah: v r. 1993 byla odkryta románská hradba hradu, směřující od věže k východu, chybí tu však předpokládaná bašta (Kašíčka 1983). Toto spojení je velkým lákadlem pro zahraniční turisty. Hrad postupně ztrácí vzhled "manufaktury" z minulého století, kdy došlo k radikální přestavbě hradu na c.k. státní vězení (1810 až 1945) a vrací se

k svému bývalému vzhledu. Bohužel, drastické přestavby na věznici neumožňují často rekonstrukci podle stavebních stop starších etap. Rekonstrukce vstupních schodišť a ochozů je pak podřizována většinou vstupům z minulého století. Na nádvoří byla objevena v květnu 1995 malá cisterna hruškovitého tvaru, vytesaná do skály pod útesem Skalní světnice. Byla hluboká 2,5 m, široká cca 2 m - nejstarší nálezy na dně patřily závěru období vlády Šliků na Lokti (1547). Stáří cisterny je patrně mnohem větší, za existence hradu byla jistě pravidelně čistěna, po převzetí hradu městem nebyla již udržována a při přestavbě na věznici zasypana. Průběžně pokračuje hloubkový stavebně historický průzkum hradu, archeologický výzkum předává Pam. ústav Plzeň Karlovarskému muzeu. Hrad Loket je zpřístupněn po celý rok.

E. Kamenická

Přestože je středověká renesanční tvrz v **Žumberku** na Novohradsku evropským unikátem, zatím je spíš pro ostudu a její hrady už téměř 20 let nikdo neopravoval. Tvrz byla opravena v r. 1975 a Jihočeské muzeum do ní umístilo expozici lidového malovaného nábytku. Na opravu hradebního systému, který tvrz a část vesnice ze 13. století unikátním způsobem obepínal, peníze nezbyly. Už v roce 1978 však byla jedna ze čtyř kruhových bašt v havarijním stavu. Od té doby část hradeb spadla a praskla i zeď druhé bašty. Jihočeské muzeum je finančně na dně a příspěvek od ministerstva kultury na opravu v roce 1995 opět nepřišel.

S návrhem, aby Památkový ústav v Plzni převzal opět pod svou správou komplex zámeckých budov, přišla obec **Nebílovy** v okr. Plzeň-jih, která barokní areál získala v roce 1992 v restitučních. Památkáři předpokládají, že rekonstrukce barokního skvostu, který postavil v roce 1706 s použitím starší renesanční tvrze vynikající plzeňský architekt Jakub Auguston a který připomíná ve skromné podobě zámecký komplex Belvedere ve Vídni, přijde na několik desítek milionů korun. Podle smlouvy bude mít obec k dispozici zámecký park a obřadní místnost.

z tisku Z. Blaheta

Město **Nové Hradky** se rozhodlo prodat tvrz **Cuknštejn** (okr. Č. Budějovice). Údržba objektu, v němž svého času bývalo i muzeum, se ukazuje nad síly města. Souhlas s prodejem vyslovili i památkáři, kteří si vymínili, že z Cuknštejna nesmí být žádný hotel ani penzion.

Jihočeské muzeum v Č. Budějovicích pokračuje v archeologickém výzkumu na hradě **Landštejně** (okr. Jindř. Hradec). Mezi nálezy patří tradiční kovové a keramické předměty - mince, poháry, misky, lamely z brnění, ale i šipky z období husit. váleky. Nejzajímavějším nálezem je bezpochyby zachované renesanční pečeti se znakem přílbice s labutí hlavou, někoho z členů rodu Krajčů z Krajku.

Renesanční zámek **Kaceřov** (okr. Plzeň-sever), který je první renesanční palácovou stavbou ve střední Evropě, stát odmítá od restituentů vykoupit za nabízené symbolické výkupné 3 miliony Kč. V prosinci 1995 státu vyprší lhůta pro uplatnění půlročníhospodkupního práva. Ministerstvo kultury původně slíbilo uvolnit peníze na vykoupení objektu od dědiců velkostatkáře Spěváčka, který byl před r. 1948 posledním vlastníkem kaceřovského zámku. Tito jej získali v r. 1993 v restituci, od té doby do památky nic neinvestovali a částečně již došlo k jejímu poškození. Pokud MK svůj negativní postoj k odkoupení zámku nezmění, jsou památkáři odhodláni uspořádat veřejnou sbírku a požádat sponzory.

z tisku J. Hrnčíř

Zprávy z klubu

Rada

Rada při příležitosti 70. výročí úmrtí **Augusta Sedláčka** zakoupí věnec se stuhou na jeho hrob. Věnec bude slav-

nostně položen na **hřbitově u Sv. Trojice v Písku** v sobotu **13. ledna 1996** okolo půl jedenácté hodiny. Rada zve zástupce všech poboček k účasti.

V závěru roku vznikla nová pobočka **Klubu Augusta Sedláčka ve Zlíně**. Počet poboček tak vzrostl na šest. Rada nové pobočce zaslala organizační pokyny, stanovy a zakládací listinu. Předsedou pobočky byl zvolen pan Jiří Hoza, jednatelem PhDr. Jiří Kohoutek, pokladníkem Zdeněk Sadílek a revizory účtů Jiří Beran a Milan Zikmund. Rada přeje nové zlínské pobočce mnoho úspěchů při její činnosti.

Dne 7. 11. 1995 se konala schůze správní rady **nadace České hrady**. Její členové (Západočeské muzeum v Plzni zastoupené dr. Frýdou, Památkový ústav v Plzni zastoupený ing. Drhovským, R. Bezvald, ing. Z. Fritz, T. Karel, dr. J. Miler, mgr. K. Nováček, P. Rožmberský, M. Trachta) zvolili předsedou správní rady ing. Zdenka Fritze, jeho zástupcem Tomáše Karla a tajemníkem nadace Milana Novobilského, kterého správní rada pověřila do příští schůze sestavením organizační struktury nadace. Nadace upozorňuje podnikatele v řadách KASu na možnost darování finančních prostředků nadaci, které si podnikatel může odečíst ze základu daně. Adresa nadace České hrady: Doudlevecká 22, 301 56 Plzeň, číslo účtu: 0001153009/4600. Po zaslání peněžního obnosu na účet nadace dostane sponzor darovací listinu, která je zároveň daňovým dokladem.

Rada si dovoluje upozornit funkcionáře poboček na **nutnost** odeslat nejpozději začátkem března (uzávěrka 15. března) zprávu o činnosti a pokladní zprávu za rok 1995 na adresu redakce **Hlásky** tak, aby mohla být zveřejněna v jarním vydání našeho zpravodaje. Sborník CB 4 byl do konce roku členům, kteří si jej předplatili, zoselán.

Redakce **Hlásky** žádá členy KASu o příspěvky do **Hlásky**. Nejvíce chybí drobná terénní pozorování nebo archivní postřehy. Nedostatek příspěvků by mohl způsobit, že bude **Hlásky** vycházet v menším rozsahu. Redakce chce zároveň touto cestou poděkovat stálým dopisovatelům rubrik "Z hradů, zámků a tvrzí" a "Už jste četli?", **ing. J. Hrnčířovi** a **Z. Blahetovi** za jejich úsilí.

Rada má v úmyslu v roce 1996 za podpory nadace **České hrady** vydat místo dosavadních Příloh **Hlásky** sborník, který by měl vycházet pravidelně každý rok. Jeho rozsah bude záviset na finančních a jiných možnostech. Navrhovaný název je "České hrady" s podtitulem "hrádky, tvrze, zámky, opevnění, panské dvory, atd." - případně jiné návrhy zasílejte. Každá pobočka má možnost jmenovat do I. března svého zástupce do redakční rady nového sborníku, jejíž jednání budou probíhat písemně či na disketách. Příspěvky na disketách (3,5 palce) popřípadě ve strojopisu dle normy zasílejte hojně a co nejdříve. Bude snaha platit autorské honoráře, ale zatím je nelze garantovat.

Pobočka Plzeň

V sobotu dne **13. ledna 1996** pořádá plzeňská pobočka zájezd do Písku k uctění památky **Augusta Sedláčka**. Odjezd z Hlavního nádraží rychlíkem směr Č. Budějovice v 8.10 hod., v Ražicích se přestupuje na Písek (příjezd do Písku v 9.37 hod.). Jízdné tam činí 40 Kč, u pokladny nutno nahlásit Písek přes Ražice. Po slavnostním položení věnce na Sedláčkův hrob oběd v restauraci "U Reinerů", kam chodíval slavný historik posedět. Možnost prohlídky písckého hradu - muzea. Návrat do Plzně po 18.00 hodině. Výbor pobočky doufá v hojnou účast členstva.

Členské schůze plzeňské pobočky KASu se 17. 10. 1995 účastnilo 19 členů a 1 host. Oficiálně bylo přijato 6 nových členů, přítomni byli M. Novobilským pozváni na hrad Lopatu, kde se v neděli 22. 10. 95 konala malá slavnost u příležitosti slavnostního otevření nově opravené lávky na hradní skálu s doprovodným stylovým programem a prezentací nově nalezlých obléhacích míst. Ing. Fritz informoval o své

návštěvě hradu Gutštejna, kde Památkový ústav zahájil přípravné práce k výzkumu a opravám hradní zříceniny. Pan Kabát pozval přítomné na Den otevřených dveří kostela Všech svatých na okraji Plzně (21. 10. 95) při příležitosti dokončení dlouholetých oprav. Závěrem byly promítnuty videokazety z "Dobývání Lopaty" 1994, 1995.

Schůze výboru spojené s členskými neformálními schůzkami se konají každou první středu v měsíci od 16.00 hodin v Americké č. 20, 2. patro, v kanceláři ing. Fritze.

Podzimní vycházce (21. října) přálo počasí. 15 účastníků vystoupilo z vlaku ve Staňkově (okr. Domažlice) a dospělo k nedalekému Hrádku Lacemboku, který překvapil mohutností svých zemních opevnění. Po prohlídce hradíště pokračovala většina do Hlohové, kde nejen podle údajů Sedláčkových, ale i podle údajů vlastivědného průvodce ze zcela nedávné doby má stát na tvrzišti hostinec, obklopený valy a příkopy. V hlohovském hostinci, okolo nějž jsme opevnění postrádali, jsme se dozvěděli, že starý hostinec, zrušený asi před 40 lety, byl na jiném místě. Dnes tu bydlí zemědělská dělnice a mohutné valy a příkopy jsou tu zčásti dodnes dochovány. Tvrziště je situováno na hraně potočního údolí pod panským dvorem, nedaleko kostela v poloze "Vyšehrad" (domky při potoku jsou nazývány Podskalím). Velmi zajímavý byl i dvůr. V otvoru v ohradní zdi, kde zřejmě bývala branka, se dodnes dochovalo ze zdiva vyčnívající dřevěné pouzdro i s kusem zasunuté závory, kterou se branka pevně uzavírala. Ve dvoře všechny zaujala budova sýpky, do jejíhož přízemí se otevírají dva zaklenuté vjezdy; vedle nichž je malé střílnové okénko. V dalších budovách dvora se dochovala černá kuchyně a na půdě byly nalezeny renesanční kachle, odevzdané do Západočeského muzea v Plzni. Vycházka, na níž jsme viděli mnoho zajímavého, byla ukončena v hostinci ve Staňkově.

V roce 1996 oslaví někteří naši členové významná životní jubilea. Pánové Svatoslav Ježek, Oldřich Kortus a Václav Mašek 20 let, Marek Dušil, Karel Foud, Tomáš Truchlý a Vít Vitek 30 let, ing. Jan Anderle, Zdeněk Hefner, ing. Vladimír Hendrych, Miroslav Neuvirt a mgr. Ladislav Zoubek čtyřicetku, Jiří Fröhlich a PhDr. František Frýda padesátku. Šedesát let oslaví Stanislav Luft a osmdesát let se dožívají pánové Jaroslav Falc, PhDr. Vladislav Krátký, Ladislav Rousek a Stanislav Šourek. Všem přejeme pevné zdraví, mnoho úspěchů a splněných přání.

Pobočka Praha

V sobotu 21. října za přijatelného podzimního počasí se uskutečnila vycházka naší pobočky. Přeplněným autobusem směr Kutná Hora jsme dopoledne dojeli do Kostelce nad Černými lesy, kde jsme se setkali s dalšími členy KASu, kteří se dopravili na místo vlastními dopravními prostředky. Cestou jsme "přišli" o dalšího účastníka, když už přeplněný autobus nezastavil v Uhříněvsi. V Kostelci nás, nyní už i s rodinnými příslušníky, patnáctičlenný kolektiv shlédl rozsáhlý zámecký areál, původně gotický hrad patřící v 1. polovině 14. století královské komoře. Míle nás překvapilo rekonstruované podzámčí s věží nad vstupní branou se znaky stavebníka zámku. Stejně tak opravená gotickorenesanční zámecká kaple sv. Vojtěcha z let 1568 - 1569, stojící na zámeckém valu. Areál zámku slouží i nadále převážně školnímu lesnímu podniku

Vysoké školy zemědělské. Po prohlídce jsme se přes městečko a po červené značce dostali na rozcestí Na Šemberce a dále pokračovali po silnici na Doubravčice. V lese východně od vsi stávala ves a tvrz Dolánky připomínaná roku 1360 a zaniklá podle některých pramenů v letech 1542 - 1564 nebo až za třicetileté války. Nepravidelný areál tvrziště a jeho poloha některé z našich badatelů ne zcela přesvědčily o původní poloze tvrze. Severně od tohoto útvaru za roklinou jsme ale bezpečně určili místo zaniklého dvora a vsi. Z dvora je dosud patrná takřka obdélná destrukce hradební zdi. Prohlubně po budovách dvora i vsi jsou též znatelné. Místo zaniklé tvrze, dvora i vsi je porostlé lesem. Vráťtí se na rozcestí Na Šemberce pokračovali jsme po žluté turistické značce na Šember, zbytky hradu postaveného po r. 1358, v r. 1542 uváděn pustý. Lokalita se rozkládá na ostrohu nad údolím potoka Lázný na nejzášším výběžku areálu bývalého halšatského, později slovanského hradíště, jehož rozlohu dosud dokládá hluboký příkop a vysoký val. Z vlastního hradu dosud zachován hluboký příkop, val a zbytky obvodové hradby, původně zřejmě značné síly, ve směru přístupu. Další cesta vedla po turistických značkách ke Sv. Martinu, původně románskému kostelu, přestavěnému goticky a r. 1769 barokně. Horní patro věže je bedněné. Cestou lesy jsme dorazili na Lažany, které jsou dalším příkladem zaniklé středověké vesnice s dvorem a tvrzí, kterou datuje nalezená keramika do 1. pol. 14. století. Dnes zachováno částečně porušené kruhové tvrziště s příkopem a valem nejlépe dochovaným na východě a jihu. Na areálu pouze několik prohlubní po výkopech bez stop zdiva. Ves s dvorem stávala východně od tvrze a chránila ji od planiny, zatím co z druhé strany byla tvrz obklopena rybníkem, který vodou napájel její příkop. Ves s dvorem zanikla mimo několika prohlubní beze stop a místo je hustě osázeno smrkem. Naše další putování vedlo již jen na okraj vsi Vyžlovky a po silnici přes Louňovice do Mukařova. Pro pozdní odpolední hodinu byl původní plán, pokračovat přes Tehov do Stránčie nebo Říčan neuskutečněn. Cesta byla zakončena krátkým pobytem v hostinci v Mukařově a následně autobusem zpět do Prahy.

J. Synek

Pobočka Zlín

Dne 7. 11. 1995 proběhla na zlínském zámku ustavující schůze nové pobočky KASu. Pobočka nevznikla na "zeleném dnu", jak by se mohlo na první pohled zdát, ale na základě již více než pětileté činnosti spojené at už s archeologickým výzkumem lokalit na jihovýchodní Moravě pod vedením PhDr. J. Kohoutka, konzervačními pracemi na hradě Lukové v rámci Spolku přátel hradu Lukova, nebo s pořádanými zájezdy po památkách Čech a Moravy. Ustavující schůze se účastnilo úctyhodných 35 zájemců o památky a historii (čtyři osoby přestupují z pobočky Brno do pobočky Zlín vzhledem ke svému trvalému bydlišti).

Pobočka hned zahájila činnost. Byly předloženy návrhy na kulturně-poznávací akce a zájezdy v roce 1996 a dr. Kohoutek přednesl přednášku o hradech ve Vizovických vrchách. Členové se 25. listopadu účastnili výstavy na hradě Malenovice na téma Hradů jihovýchodní Moravy. **Kontaktní adresa: Jiří Hoza, Dukelská 3975, 760 01 Zlín.**

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č.j. P/7 - 1142: 17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992.

HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. Cena 10 Kč.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. lednové dekádě 1996. Šéfredaktor Petr Rožmberský (zást. RNDr. J. Miler, ing. P. Mikota).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 15, 301 35 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění Magistrátu města Plzně.

Registrováno pod značkou OK Úmp 23/1991. 300 výtisků.